

Kommuner mot brott (SOU 2021:49)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anser inte att kommunernas brottsförebyggande arbete bör lagregleras.

SKR anser att de flesta kommunerna idag vill ta och i praktiken tar ett samordningsansvar och att detta därför behöver tydliggöras.

SKR anser att förslaget om kommunernas samordningsansvar är för långtgående samt att förslaget om samordningsfunktion är för detaljreglerad. SKR föreslår vidare en samlad utbildningsatsning inom kommunalt preventionsarbete samt att kostnaderna för det brottsförebyggande arbetet bör utredas bättre.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Kapitel 11 En ny lag införs om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete

Utredningens förslag: En ny lag införs som innebär att kommunerna ska bidra i samhällets brottsförebyggande arbete genom att utföra vissa närmare beskrivna uppgifter och ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet. Den nya regleringen ska ha form av lag och heta lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

SKR avstyrker förslaget.

Kraven som lagen ställer på kommunerna är bland annat att de ska ta fram och regelbundet följa upp en lägesbild och en åtgärdsplan, samt att de ska ha ett samordningsansvar genom att verka för att överenskommelser om samverkan sluts och att brottsförebyggande frågor hanteras i ett strategiskt råd.

SKR anser inte att kommunernas brottsförebyggande arbete gynnas av en lagstiftning och att en lagstiftning inte kommer att lösa de problem som samhället idag har med otrygghet och brottslighet.

Att kommunerna har en central roll i det lokala brottsförebyggande arbetet uppmärksammandes redan för 25 år sedan då regeringen presenterade sitt första brottsförebyggande program *Allas vårt ansvar*. Sedan 2010 har SKR tillsammans med Brottsförebyggande rådet och Polismyndigheten arbetat för att stötta lokalt brottsförebyggande arbete. Den gemensamma boken *Samverkan i lokalt*

brottsförebyggande arbete har fått stor spridning och bidragit till att både polisen och kommunerna har fått en bättre struktur på det lokala brottsförebyggande arbetet.

Vi har sett en enorm utveckling av kommunernas brottsförebyggande arbete sedan *Allas vårt ansvar*. Eftersom det inte finns lagstiftning på området så har kommunerna själva fått möjligheten att utveckla det brottsförebyggande arbete utifrån de lokala förutsättningarna. Alla kommuner vill vara trygga och säkra. De kommuner som har problem med otrygghet och brott har ett aktivt brottsförebyggande arbete. De har redan en organisation för sitt arbete och en fungerade samverkan med polisen lokalt. De kommuner som inte har stora problem med otrygghet och brott har haft möjligheten att lägga mindre resurser på detta.

Den föreslagna lagen kommer därför inte att få kommunerna som har stora problem att arbeta på något annat sätt de redan gör idag. Däremot kommer den föreslagna lagstiftningen att påverka de små kommunerna som inte har så stora problem och som därför inte lagt stora resurser på det brottsförebyggande arbetet.

Det sätt som regeringen hittills har stöttat lokalt brottsförebyggande arbete har fungerat bra. Genom regeringsuppdrag till Brå och Länsstyrelserna kan kommunerna få mer stöd och verktyg för hur otryggheten kan minska och hur brott kan förbyggas. De kommuner som har stora problem med brott och otrygghet behöver mer stöd och fler verktyg i sitt arbete, men det får de inte genom föreslagen lagstiftning.

I många av Sveriges kommuner är det kommunen som redan idag driver det lokala brottsförebyggande arbetet. Polisen finns inte i tillräcklig utsträckning på lokal nivå och lägger inte tillräckliga resurser på området. Det finns därför en farhåga att den nya lagstiftningen skulle göra att polisen förlitar sig på kommunens arbete och inte bidrar i det lokala brottsförebyggande arbetet. Detta vore en olycklig utveckling eftersom det är enbart tillsammans med Polismyndigheten som kommunerna kan göra ett bra arbete.

Kapitel 11.3.4 Samordningsansvar

Utredningens förslag: Kommunerna ska inom sitt geografiska område ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbete genom att verka för att överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer samt att strategiska brottsförebyggande frågor kan hanteras i ett råd bestående av de aktörer som är närmast berörda av arbetet.

SKR avstyrker förslaget.

Detta förslag till ansvar kommer att vara betungande för många kommuner. Det är även en farhåga att aktörer som idag tar ett samordningsansvar för vissa frågor kommer släppa detta med föreslagna samordningsansvar för kommunerna. Exempel på detta är Polismyndigheten och Länsstyrelsen som idag samordnar flera viktiga frågor. Många kommuner samordnar redan idag det lokala brottsförebyggande arbete genom de lokala brottsförebyggande råden. För att de ska kunna vara verksamma

krävs det att fler parter är engagerade i arbetet. Om kommunerna ska få ett samordningsansvar så måste de parter som kommunen ska samordna också ha i uppdrag att arbeta lokalt brottsförebyggande.

Kapitel 11.3.5 Samordningsfunktion

Utredningens förslag: Kommunerna ska ha en samordningsfunktion för brottsförebyggande frågor.

SKR avstyrker förslaget.

Förslaget är en detaljreglering för hur kommunernas organisation ska se ut. SKR anser att den är alltför långtgående. Det bör vara upp till kommunen hur de vill organisera sig för att uppfylla den föreslagna lagens krav på samordning.

Kapitel 12.2 Stöd att uppfylla den nya lagens krav

Utredningens förslag: Regeringen ska ge Brå i uppdrag att i samråd med länsstyrelserna kartlägga och analysera kommunernas behov av strategiskt stöd med anledning av den nya lagens krav samt lämna förslag på hur det stöd som myndigheterna ger för närvarande bör anpassas. Eventuella behov av stöd från andra myndigheter som identifieras ska också redovisas.

SKR tillstyrker förslaget och har följande förslag till området.

SKR ser att kommunerna, oavsett lagstiftning, har ett stort behov av stöd inom området. Det sätt som regeringen hittills har stöttat lokalt brottsförebyggande arbete har fungerat bra och kan både utökas och utvecklas.

SKR ser även ett behov av en utvecklad kommunal kompetens inom preventivt arbete. Kommunen har idag uppdrag inom det olycksförebyggande arbetet utifrån lagen om skydd mot olyckor. Det kan t.ex. handla om att minska förekomsten av fallolyckor för äldre, barnolyckor, samt bränder hos socialt utsatta. Aktuell kunskap och metodik inom prevention skulle kunna stärka både det brottsförebyggande och olycksförebyggande arbetet, samt områden som ANDT (Alkohol Narkotika Doping och Tobak). Det kan dock vara svårt för i synnerhet mindre kommuner att upprätthålla sådan kompetens.

SKR anser att staten bör utreda en masterutbildning i kommunalt preventionsarbete. Den skulle kunna kombinera discipliner som folkhälsa, socialt arbete, psykologi och kriminologi. Utbildningen skulle både grundläggande kunskaper om olika preventionsmetoder och tillämpningar inom det kommunala arbetet med brottsförebyggande och olycksförebyggande. Utbildningen skulle kunna erbjudas som en påbyggnadsutbildning till personer med olika akademisk bakgrund - t.ex. statsvetare, folkhälsovetare och kriminologer. Man kan även överväga att ge utbildningen som uppdragsutbildning.

Kapitel 15.6.2 Uppskattade kostnader för kommunerna som följer av utredningens förslag

Utredningen har inte gjort en tillräcklig utredning av vad en rimlig ersättning till kommunerna bör vara. Istället har ett belopp tagits fram med utgångspunkt i den ersättning som 2018 gällde för kommunernas arbete med krisberedskap utifrån lagen om extraordinära händelser (LEH). Det bör noteras att sedan 2018 har den samlade ersättningen enligt LEH räknats upp med KPI, samt utifrån befolkningsökningen. Det är alltså felaktigt att utgå från ersättningen från 2018. Vidare har utredningen delvis baserat den föreslagna ersättningen på en genomsnittlig grundersättning för de tre storstäderna utslaget per innevånare. Syftet med grundersättningen är att även mindre kommuner ska få en ersättning på en nivå så att man kan ha åtminstone en halvtidstjänst som samordnare. Den ersättningsmodell som används för krisberedskap är fördelaktig för mindre kommuner.

SKRs uppfattning att man inte kan utgå från ersättningen för krisberedskap utifrån LEH för att beräkna kostnaderna för de föreslagna uppgifterna inom brottsförebyggande arbete. Ersättningen för krisberedskap är underfinansierad och täcker i princip bara de kostnader som kommunen har för en samordningsfunktion..

Det är vidare inte självklart att kommunernas kostnader för uppgifter inom krisberedskap motsvarar de föreslagna uppgifterna inom brottsförebyggande, även om det kan finnas vissa likheter i uppgifternas karaktär. SKR anser att det behöver göras en grundlig utredning av vad genomförandet av de föreslagna uppgifterna inom brottsförebyggande skulle komma att kosta i olika typer av kommuner, med beaktande av såväl befolkningsstorlek som andra faktorer.. Om syftet är att utveckla det brottsförebyggande arbetet i framförallt mindre kommuner bör en fast grundersättning övervägas, så att alla kommuner kan komma upp på en bra nivå i sitt brottsförebyggande arbete.

Om ersättningen är för låg och inte räcker till för att tillsätta nya tjänster finns en risk att det brottsförebyggande arbetet i mindre kommuner blir en tillikauppgift för befintliga säkerhetssamordnare. Det kan då leda till att kommuner sänker sina egna ambitioner inom området trygghets och säkerhet. Det skulle i så fall motverka regeringens samlade ambitioner inom området. Det går också tvärt mot regeringens ambitioner med en ny nationell säkerhetsstrategi.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knape